

“DUNYO TA’LIMI SIFATINI OSHIRISHNING ILG’OR USULLARI ILMIY JURNALI”

5-Dekabr, 2025-yil

MAKTABGACHA TA’LIMDA BOLALARNING IJODIY FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Shoira Abdumalikova

Ta’lim muassasasi: Guliston davlat pedagogika instituti

Elektron pochta: shoiraabdumalikova52@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tizimida bolalarning ijodiy faoliyatini shakllantirish va rivojlantirishning asosiy jihatlari tahlil qilinadi. Ijodiy mashg’ulotlar orqali bolalarda mustaqil fikrlash, estetik did, emotsional sezgirlik va tashabbuskorlik kabi sifatlarning rivojlanishi ta’kidlanadi. Shuningdek, samarali metodik yondashuvlar, pedagog va oila hamkorligining roli ochib berilgan.*

Kalit so’zlar: *maktabgacha ta’lim, ijodiy faoliyat, bolaning rivojlanishi, pedagogik yondashuv, estetik tarbiya.*

KIRISH

Maktabgacha ta’lim bosqichi bolaning shaxsiy, ijtimoiy va intellektual jihatdan shakllanishida asosiy poydevor hisoblanadi. Aynan shu davrda bola o’zini atrof-muhit bilan tanishtiradi, dunyoni o’rganishga intiladi va o’zini ijodiy ifoda etishga harakat qiladi. Shu sababli bolalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish — ularning shaxsiy rivojlanishi uchun muhim omillardan biridir.

1. Ijodiy faoliyatning ahamiyati

Ijod — bolaning tafakkuri, tasavvuri va his-tuyg’ularining erkin namoyon bo’lishidir. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bu jarayonlar tabiiy ravishda shakllanadi, biroq ularni rivojlantirish va to’g’ri yo’naltirish pedagogik faoliyatni talab qiladi. Ijodiy faoliyat orqali bolalarda quyidagi jihatlar shakllanadi:

- Mustaqil fikrlash va tasavvur qilish qobiliyati;
- Emotsional sezgirlik va estetik did;
- Tashabbuskorlik va o’ziga ishonch;
- Ijtimoiy muloqot va hamkorlik madaniyati.

2. Ijodiy faoliyat turlari

Maktabgacha ta’lim muassasalarida quyidagi ijodiy mashg’ulotlar keng qo’llaniladi:

- Tasviriy san’at: chizish, bo’yash, loydan yasash, kollaj yaratish.
- Musiqiy faoliyat: kuylash, musiqiy ritmlar, ritmik harakatlar.
- Teatrlashtirilgan o’yinlar: sahna ko’rinishlari, ertaklar asosida rolli o’yinlar.
- Konstruktorlik mashg’ulotlari: turli materiallardan narsa yasash, qurish.

3. Pedagogik yondashuv

Bola ijodini rivojlantirishda quyidagi metodik yondashuvlar samarali hisoblanadi:

- Differensial yondashuv – har bir bolaning individual qobiliyatini inobatga olish;
- O’yin orqali o’qitish – erkinlik va qiziqish asosida mashg’ulotni tashkil etish;

“DUNYO TA’LIMI SIFATINI OSHIRISHNING ILG’OR USULLARI ILMIY JURNALI”

5-Dekabr, 2025-yil

- Ko‘rgazmali vositalar – tasavvurni uyg‘otuvchi va ijodni rag‘batlantiruvchi elementlar.

Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlik qilish orqali bola ijodining uyda davom ettirilishi ta’minlanadi.

Ijodiy faoliyatini shakillantirishning asosiy yo‘nalishlari

Ijodiy faoliyat – bu bolaning yangi g‘oya yaratishi, tasavvurlash, o‘z fikrini erkin ifodalashi, muammoni noodatiy yo‘l bilan hal qilishi kabi jarayonlarni o‘z ichiga oladi. Maktabgacha yosh – ijodkorlikning eng faol rivojlanadigan bosqichi bo‘lib, bunda bola atrof-muhitni o‘yin, tasviriy faoliyat, qurilish-konstruktiv ishlar va musiqiy mashg‘ulotlar orqali o‘rganadi.

1. Tasviriy faoliyat (rasm chizish, bo‘yash, yelimlash, aplikatsiya)

Ranglar bilan tajriba qilish imkoniyatini berish

Erkin mavzuda rasm ishlash

Turli materiallar (qog‘oz, mato, tabiiy materiallar) bilan ishlash

Bolaning shaxsiy fikrini hurmat qilish

2. Konstruktiv-qurilish faoliyati

Kublar, LEGO, tabiiy materiallar bilan qurish

O‘z loyihasini mustaqil rejalashtirish

Modellar yaratish orqali fikrlashni rivojlantirish

3. Musiqiy ijodkorlik

Erkin ritmik harakatlar

Oddiy musiqa asboblari bilan foydalangan holda ohang yaratish

Qo‘shiqlarni o‘zgartirish, davom ettirish

4. Nutq va dramatizatsiya faoliyati

Syujetli-rolli o‘yinlar

Topishmoq, ertak, hikoya to‘qish

Sahnalashtirish

5. O‘yin orqali ijodkorlik

Bolaga muammo qo‘yish (masalan, “Bu kub bilan qanday yangi narsa yasash mumkin?”)

Fantaziya o‘yinlari

Erkin mustaqil o‘yin vaqtini ta’minlash

Ijodiy faoliyatni rivojlantirishda tarbiyachining vazifalari

1. Rag‘batlantiruvchi muhit yaratish

Erkin kirish mumkin bo‘lgan ijodiy markazlar

Ranglar, bo‘yoqlar, qalamlar, konstruktorlar ...

Bola o‘zi tanlaydigan materiallar

2. Qo‘llab-quvvatlovchi munosabat

Tanqid qilmaslik, faqat yo‘naltirish

“Sen qanday o‘ylaysan?” kabi savollar berish

Tayyor namunani emas, jarayonni qadrlash

3. Individuallikka e’tibor

Har bir bolaning qobiliyatiga mos yondashish

Ijodiy ishlar ko‘rgazmalarini tashkil etish

Erkin mavzular berish

Ijodiy faoliyatini o‘stirish usullari

1.Divergent fikirlash usullari

“Agar shunday bo‘lsa-chi?” o‘yinlari

Bir predmetdan turli xil foydalanish topshiriqlari

TRIZ elementlari

2.Muammoli vaziyatlar yaratish

Tugallanmagan rasmni davom ettirish

“Bu hikoyani oxirini o‘ylab top”

Amaliy vazifalar (masalan, konstruksiyadan ko‘prik qurish)

3.Loyihaviy o‘yinlar

Guruh bo‘lib ijodiy loyiha yaratish

Natijani taqdimot qilish

Ijodiy faoliyatning bolaga beradigan foydasi

Mustaqil fikrlashni shakllantiradi

Fantaziya va tasavvurni rivojlantiradi

Nutq rivojlanadi

Jamoadi ishlash ko‘nikmasi paydo bo‘ladi

Estetik didi shakllanadi

Emotsional barqarorlik oshadi

XULOSA

Maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish ularning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Pedagog bu jarayonda nafaqat bilim beruvchi, balki yo‘naltiruvchi va ilhomlantiruvchi bo‘lishi kerak. Ijodiy muhit, erkinlik va rag‘batlantirish orqali bolalarda mustaqil va iqtidorli shaxs shakllanishiga zamin yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni.
2. Maktabgacha ta’lim vazirligi me‘yoriy hujjatlari.
3. Ochildiyeva M. "Maktabgacha yoshdagi bolalarni estetik tarbiyalash", T.: Fan, 2019.
4. Xusanova D. "Bolalar ijodiyoti va pedagogika", T.: O‘qituvchi, 2020.